

Makale Gönderilme Tarihi / Article Submission Date: 13-08-2020

Makale Kabul Tarihi / Article Acceptance Date: 25-08-2020

Kitap İncelemesi / Book Review

INTERNATIONAL JOURNAL OF HUMANITIES AND EDUCATION (IJHE),
VOLUME 6, ISSUE 14, P. 802 – 804.

ULUSLARARASI BEŞERİ BİLİMLER VE EĞİTİM DERGİSİ (IJHE), CİLT 6,
SAYI 14, S. 802 – 804.

Dünden Bugüne Türkiye Türkçesi

Nevzat Özkan, Dünden Bugüne Türkiye Türkçesi, İstanbul: Bilge Kültür

Sanat, 2019, 221 s.

Mehmet BULUT¹

Türkiye Türkçesi ülkemizde bugün TÜİK verilerine göre 83.154.997 kişi tarafından resmi dil olarak kullanılmaktadır (Tüik, 2019). Konuşma ve yazı dili olarak kullanılan Türkçenin başlangıç tarihî çok eskilere dayanmaktadır. Türkçe az bilinen bir gerçekle Malazgirt'ten çok önce Anadolu'da ve Balkanlarda konuşulmuş ve yazılmıştır (Korkmaz, 2013). Elbette bu dil birdenbire veya kolayca bu aşamaya gelmemiştir. Hayatta kalmak ve bölgesinde tutunmak için birçok savaş vermiş bir milletin dilidir. Selçuklu Türkleri ile Anadolu'nun hâkimi olan Türklerin dili de yavaş yavaş yazı dili olmuştur. (Büyük Selçuklu Devleti'nde resmi dil

Farsça idi.) Anadolu Beyliklerinin ortaya çıkmasıyla Türkçe bilim, edebiyat, sanat ve kültür gibi alanlarda kendini geliştirmiştir. Bunda pek çok etken söz konusudur. Yaklaşık 200 yıl süren bu dönem sonunda 800 yıl Türkçe bu toprakların yazı dili olmuştur. Tanıttığımız eserin yayın tarihi: 25.09.2019'dur. ISBN: 9786057931436. Sayfa sayısı: 224. Cilt Tipi: Karton

¹Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili Doktora Öğrencisi, MEB. E-posta: Mbulut2071@gmail.com. Orcid: 0000-0001-6137-096X.

Kapak. Kâğıt Cinsi: Kitap Kâğıdı. Boyut: 13.5 x 21 cm olup Bilge Kültür Sanat Yayınları'ndan çıkmıştır. Kapak resmi, Umuma Mahsus Pasaport (Bordo Pasaport) şeklinde yapılarak dilin insanın kimliği olduğu vurgusu yapılmaktadır. Türkçenin tarihî seyir içerisindeki durumunu günümüze kadar geniş bir coğrafyada ele almış ve okuyanlara tarihî dönemler ve Türkçenin coğrafyaları hakkında önemli bilgiler verilmektedir. Eser beş bölüme ayrılmıştır. Bu bölümler ve alt başlıklar şu şekildedir: 1. Bölüm Türkiye ve Kadim Diller, 2. Bölüm Türkiye ve Türkçe, 2.1. Resmi Dil Olarak Türkçe, 2.2. Ağız ve Yazı Dili Olarak Türkçe, 2.3. Edebiyat ve Kültür Dili Olarak Türkçe, 2.4. Eğitim Öğretim Dili Olarak Türkçe, 2.5. Bilim Dili Olarak Türkçe, 2.6. Din Dili Olarak Türkçe, 3. Bölüm Türkiye Türkçesi, 3.1. Türkiye Türkçesi Ağızları, 3.2. Türkiye Türkçesi ve Diğer Diller, 3.2.1. Verici Dil Olarak Türkiye Türkçesi, 3.2.2. Alıcı Dil Olarak Türkiye Türkçesi, 3.2.3. Azınlık Dilleri ve Mahalli Diller, 3.2.4. Özel Diller, 3.3. Türkiye Türkçesinin Yayılma Alanları, 3.3.1. Resmi Dil Olarak Kullanıldığı Diğer Ülke ve Bölgeler, 3.3.1.1. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, 3.3.1.2. Gagavuz Yeri, 3.3.2. Azınlık Dili Olarak Kullanıldığı Ülke ve Topluluklar, 3.3.2.1. Bulgaristan, 3.3.2.2. Yunanistan, 3.3.2.3. Makedonya, 3.3.2.4. Kosova, 3.3.2.5. Romanya, 3.3.2.6. Irak, 3.3.2.7. Suriye, 3.3.2.8. Anadolu Ermenileri, 3.3.2.9. Karamanlılar, 3.3.2.10. Bağımsız Devletler Topluluğu, 3.3.2.10.1. Ahıska Türkleri, 3.3.2.10.2. Urumlar, 3.3.3. Göçmen Dili Olarak Kullanıldığı Ülke ve Bölgeler, 3.3.3.1. Avrupa Birliği Ülkeleri, 3.3.3.2. Diğer Ülkeler, 3.4. Ortak Türkçe Arayışları ve Türkiye Türkçesi, 4. Bölüm Kaynaklar, 5. Bölüm Dizin.

1. bölümde Anadolu'da yaşamış diller hakkında bilgi verilmektedir. Bunların en eskisinin Hattice olduğu ve sonrasında var olan diller açıklanmaktadır.

2. bölümde Türkiye veya Anadolu'da Türkçenin seyri anlatılmaktadır. 4. yüzyılda Türkçenin bu topraklarda görüldüğü, çeşitli Türk boylarının geldiği ve yerleştiği, kiminin kimliklerini kaybettiği anlatılır. Avarlar, Bulgarlar, Kıpçaklar, Peçenekler, Uzlar Anadolu'ya veya Balkanlara yerleşmiş ve dil yadigârları bırakmışlardır. Resmi dil olarak Türkçe bölümünde; Göktürk, Uygur, Karahanlı devletlerinden başlayarak diğer Türk devletlerinin adı zikredilerek Türkçenin hangi devletlerde resmi dil olarak kullanıldığı açıklanır. Anadolu'da ise Beylikler Dönemiyle bu süreç başlar. Ağız ve yazı dili olarak Türkiye Türkçesinin ses ve şekil özellikleri verilir. Edebiyat ve kültür dili olarak Türkçe, öncelikle Türkçenin varlığını şiirle göstermeye başladığı ve üç ayrı edebi çevrede (Divan, Tekke ve Halk) geliştiği aktarılır ve bu çevrede yetişen büyük şairler hakkında da bilgiler verilmiştir. Eğitim öğretim dili olarak Türkçe, Anadolu'da çeşitli amaçlar için açılan okullarda öğretilmiş ve çok sayıda Türkçe

bilimsel eser -özellikle tıp alanında- yazılmıştır. Yazılan önemli eserler hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Bilim dili olarak Türkçe, Anadolu'da yazılan ilk bilimsel eser Keşfü'l-Akabe'den başlayarak yazılan eserler hakkında bilgi verilmiş, Tanzimat'a kadar geçen dönem içinde yapılan bilimsel yayın ve açılan kurumlar anlatılmıştır. Din dili olarak Türkçe bölümünde Sanskritçe, Çince, Tibetçe dinî eserlerin Türkçeye çevrildiği ve Türkçe kelimelerle de terminolojinin karşılanmaya çalışıldığı, Arapçanın hâkimiyetinin ilk dönem dinî metinlerinde görülmediği sonraki dönemlerde Arapçanın etkisinin arttığı ancak neredeyse her dönemde ana dilde ibadet meselesinin tartışıldığı, Cumhuriyet dönemiyle de bu konuda büyük adımlar atıldığı anlatılmaktadır.

3. bölümde yazar, Türkiye Türkçesinin Anadolu'nun 15 yüzyıllık konuşma, 8 yüzyıllık da yazı dili olduğunu ifade etmiştir. Anadolu'ya yaşanan göçleri, Türkçenin resmi dil olarak yasal durumu, TDK'nin görevleri, Cumhuriyet Türkiye'sinde yaşanan dilde sadeleşme macerası, din dilinin sadeleştirilmesi konuları anlatılmıştır. Türkiye Türkçesinin ağızları; doğu, batı ve kuzeydoğu olmak üzere üçe ayrılır. Bu tasnifin hangi ölçütlere göre yapıldığı anlatılmıştır. Türkiye Türkçesi ve diğer diller hakkında verici ve alıcı dil olarak Türkçenin durumu incelenmiştir. Azınlık dilleri ve mahallî diller, Osmanlı'da ve Türkiye Cumhuriyeti'ndeki durumları hakkında bilgiler verilmiş; günümüzde bu dillerin kullanımı, basın-yayın faaliyetleri, birbirleriyle ilişkileri anlatılmıştır. Özel diller, genellikle argo ve jargon olarak karşımıza çıkan bu küçük zümre anlaşma araçları hakkında bilgiler verilmiştir. Türkiye Türkçesinin yayılma alanları, resmi dil olarak KKTC ve Gagavuz yerindeki durumu, azınlık dili olarak Bulgaristan, Yunanistan, Makedonya, Kosova, Romanya, Irak, Suriye, Anadolu Ermenileri, Karamanlılar, Bağımsız Devletler Topluluğundaki (Ahıska, Urum) durumu, göçmen dili olarak kullanıldığı dünyanın birçok ülkesindeki durumu tarihî süreç içinde anlatılmıştır. Ortak Türkçe arayışları konusunda da çeşitli yaklaşımların olduğunu ancak bunlar içerisinde en mantıklı yolun, Türkiye Türkçesinin en işlenmiş dil olması sebebiyle, ortak dil olarak Türk dünyasınınca benimsenmesi gerektiğini bunun da daha önce belirlenen ortak Türk alfabesiyle mümkün olabileceğini ifade edilmektedir.

Kaynakça bölümünde 280 adet basılı, 4 de genel ağ kaynağı verilerek okuyucuya zengin bir başvuru alanı oluşturulmuştur.

Başvurular

Korkmaz, Z. (2013), Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi, Ankara: TDK.
<http://www.resmiistatistik.gov.tr/> TÜİK verilerine göre 2019 yılı esas alınmıştır. (23.09.2020)